...БОДА SVOBODA
...ИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
...иті, Н. Дж., пятниця, 22-го жовтня 1943. No. 206. Jersey City, N. J., Friday, October 22, 1943. VOL. LI.
...НТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

...ЩО ВІЙНА ...ЛА

...и. Маршала ми
...димося у справ-
... один конґрес-
... дотеперішньо-
...начальник ґене-
...деякі інші ґене-
...нрі Л. Стимсон
...ь у наїзді на Си-
...ти репрезентан-
...атягнеться дов-
...дістали від зга-
...ни прийшли до
...ські бази, колиб
...ь рішальної пе-
...ових ііів міліона
...ьких летунів. 2.
...іж ми їх їм ни-
...е знищена, але
... і вживають їх
...понія не має ще
...ої сили, як ми.

...АЦІЮ КРАЮ ...ТВАМИ.

...идент Злучених
...ут промову до
... про „недуги
...зничі підприєм-
...лізниці наклада-
...робських, про-
... і через те ви-
...Залізниці мають
...леку віддаль тим-
...ли повітряні лінії
...я законів, які об-

...ЖДЕНЬ ПРАЦІ

...утає робітників,
... Цей розпоря-
... як обовязую-
... Округи поґру-
...чний Схід; Се-
...ь; Південний
...рядок місце-

...ТАНТСЬКИХ

... найближчої
... Волес Спірз
...вітські люди
...х по цілому
...", каже він,
...овікови, що
...ристіянстві.
...ю в щоден-

...ПІДВИШКИ

... убликанців
... бликанців у
... дики подат-
...имту. Акцію
...тія Засобів
...ал допусти-
...Бесять і пів
...нии вистар-
...тебу ощад-
...датках, як

...Я МОРЯКІВ.

... Морис Ню-
... камізельку
... Проджект
...а, виробле-
...ок. У ній пра-
...ики від початку
...атно спеціяльна

...ДЕМОКРАТІЇ — ...УНІСТІВ.

...ної останньої не-
...стала таки на цих
...ою „Американська
...оймають усіх без
... нова орґанізація
... Йорк. Директор
...ою большевиць-
... вони „берегли-
...півпрацюють зі
...дяться так, що
...чні установи".

Сомнер Велес буде писати про міжнародні відносини

ВАШИНГТОН. — Недавній підсекретар департаменту стейту Сомнер Велес напише 25 статей, по одній кожного тижня для провідних ґазет у Злучених Державах. У статтях обговорить свобідно міжнародні відносини, використовуючи своє знання із довголітньої урядової праці. Він познайомлений з міжнародною політикою також у цей спосіб, що як представник президента Рузвелта він відбув подорож по Европі в 1940 р. і тоді відвідав не лише заграничні уряди теперішних Аліянтів, але теж і тих держав, що опісля найшлися по боці т. зв. „Осі".

1,130 НОВИХ ПРАПОРЩИКІВ З КОЛОМБІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

НЮ ЙОРК. — Після покінчення чотирнацятого курсу, уладженого управою военної маринарки для кандидатів на офіцирів проголошено 1,130 таких студентів. як. прапорщиків („енсин") маринарки. На запросини єпископа англіканської дієцезії Вилйема Маннинґа промоція відбулася в катедрі св. Івана Богослова в сусідстві університету при співучасти 7,000 гостей. До матуристів виголосив промову контр-адмірал Рандел Джейкобс. Він остерігав нових прапорщиків, щоб були готові на вітвертий, розпучливий бій німецьких военних кораблів, коли німці зрозуміють, що перемоги не добудуть. Таксамо взивав, щоб вони не давали спокою японцям на Пацифіку, доки їх не проженемо з моря".

ПРИЗНАННЯ СКАРБОВОГО ДЕПАРТАМЕНТУ ДЛЯ „СВОБОДИ"

Военна Фінансова Комісія Скарбового Департаменту Нюарської Округи прислала до редакції „Свободи" наступного листа з дати 19. жовтня б. р., у признанню за співпрацю нашої ґазети для Третьої Позички:

"Svoboda, Ukrainian Daily, Jersey City, New Jersey, Gentlemen: I wish to take this opportunity to convey you my sincere appreciation for the very outstanding support rendered by your paper during the Third War Loan Drive. We have exceeded our quota by a wide margin and I know that we owe a great deal of this excellent record to the cooperation we received from the newspapers of New Jersey.

The constant interest manifested by you and your organization in the furtherance of the War Bond and Stamp Program has been a source of great pleasure and pride to the Treasury Department.

Sincerely yours, John E. Manning State Administrator New Jersey State Division."

Військові питання першим предметом московської конференції

МОСКВА. — Московська конференція не подала про свої засідання ніякого звідомлення. Подане воно буде аж при кінці конференції. Зогляду на те про наради конференції можна мати тільки догади, оперті на певних відомих фактах.

Першим таким фактом є участь військових представників на нарадах другого дня. З цього зроблено природний догад, що головною точкою аґенд конференції були військові питання. Про це саме свідчать місцеві ґазети, котрі підчеркують у своїх передовицях, що скорочення війни має бути першою справою конференції.

Другого дня відбувся величавий дипльоматичний обід, у якому взяло участь коло сотки осіб. На ньому тоастовано щедро провідників аліянтських держав. Не було ні одного тоасту на честь „другого фронту".

Один член британської делеґації заявив ґазетярам, що британці готові дискутувати над кожною справою, над якою хочуть дискусії росіяни. Він дав теж до зрозуміння, що репрезентанти трьох держав ще до конференції обмінялися аґендами.

Наради відбуваються в палаті Спірідоновка.

БРИТАНІЯ ВЖЕ МАЄ ПЛЯН ЦИВІЛЬНОЇ ПОВІТРЯНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

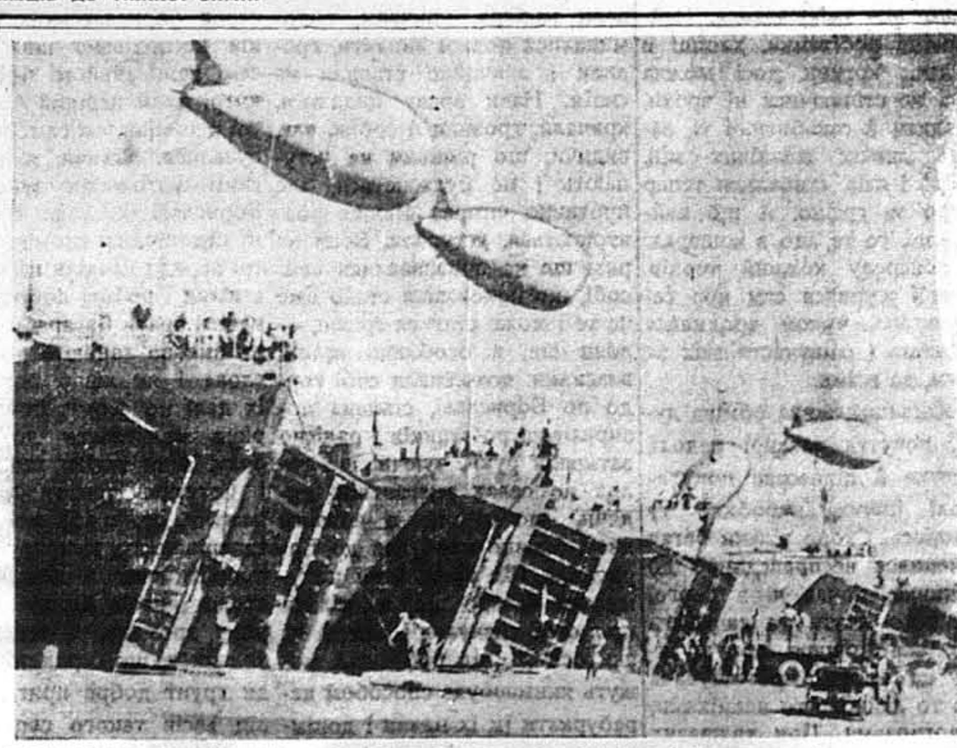
ЛОНДОН. — Лорд Бівербрук, „лорд приватної печаті", заявив у палаті лордів, що Британська Імперія вже виготовила плян цивільної повоенної воздухоплавби та що вона готова переговорювати в цій справі з іншими державами світу. На його думку, Британія потребувати буде для себе коло 2,000 літаків. Він радив створити для цеї справи осібне міністерство.

НАЦІСТИ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ УЖЕ Й КОРЕСПОНДЕНЦІЙНІ ШКОЛИ

Як подають Голяндські Новини, націстична окупаційна влада в Голяндії причепилася останніми днями навіть до кореспонденційних шкіл у Голяндії, бо мовляв вони ведуть протинімецьку пропаґанду. Як подає один націстичний часопис, одна кореспонденційна школа, навчаючи каліграфії, завдавала ученикам питання: „Чиї іменини припадають на 31. серпня?" На це ученики мали відповісти: „Королевої Вільгельміни".

І НАЦІСТИ ДЕЩО ПРИЗНАЮТЬСЯ

ЛОНДОН. — Націстична радіова пропаґанда останніми часами призває, що аліянтські рейди на Німеччину були поважним ударом у німецьку военну мораль. Ґебельс приготовляє теж німців до тяжкої зими.



ЗАХОРОНА ЗГОРИ.—Над кораблями уносяться баражові бальони, підчас коли кораблі, що мають везти вояків з Палерма до Італії, відкрили вже свої двері для набирання війська.

АЛІЯНТИ ПОСУНУЛИСЯ В ІТАЛІЇ НА 8 МИЛЬ

АЛЖІР. — Аліянти проломили опір німецьких військ коло гори Масіко. Німці відступили до нових оборонних ліній, 8 миль далі на північ. Наступаючі аліянтські війська переходили околицями, котрі німці з розмислом знищили. Нова лінія ростягається тепер від Мондраґоне до Венафро.

Аліянти кинули цим разом велику силу бомбовиків на бомбардування східних центрів. Збомбардовано важні мости. У виправі головну ролю відограли бомбовики, що свого часу бомбардували були румунський нафтовий центр в Пльоешті.

АМЕРИКАНСЬКІ БОМБОВИКИ БЮТЬ ПО ДУРЕНІ.

ЛОНДОН. — Сильні формації американських бомбовиків доконали свого сотнього рейду на Німеччину. Цим разом скинено поважну силу бомб на важну фабрику незалізних металів у Дурені, як також на одно німецьке летнище в Голяндії.

У четвер ранком Лондон мав протилетничий алярм. Німецькі літаки пробували налетіти на британську столицю з кількох боків.

РОМЕЛЬ ВІДОБРАВ СУСАК ВІД ПАРТИЗАНІВ.

ЛОНДОН. — Війська маршала Ромеля заняли наново Сусак, передмістя Фіюми, і Огулін, важний хорватський залізничий узол, котрі від якогось часу займали югославські партизани ґен. Броза, та почали сильну офензиву проти партизанів над Дунаєм.

Тимчасом партизани кажуть, що вони відбили ворожі спроби висадити війська на адріяцькі острови Лесіну й Мелету та на півостров між Спалато й Раґузу та завдали при тому поважні втрати німцям і хорватським усташам.

МІХАЙЛОВІЧ ОБВИНУВАЧУЄ ТІТА.

КАЇРО. — Югославський уряд подав до публичного відома запевнення ґенерала Міхайловіча, що його армія відограє визначну ролю в визволенню Балкану. Рівночасно ґенерал Міхайловіч просив Аліянтів за належну допомогу.

Ґен. Міхайловіч заперечує роблені йому закиди, що його армія не активна, або що він має якісь звязки з німцями. Він каже, що власне тепер його армія має важкі бої з військами Ромеля над Дунаєм.

У заклику Центрального Національного Комітету Югославії, котрий обєднує прихильників ґен. Міхайловіча, робиться Тітови цілу низку закидів: що він ненавидить сербську національну ідею й стремить до встановлення диктатури та в цей спосіб йде на руку німцям; що всі перехвалки про военні досяги його партизанів це обман Аліянтів, бо його прихильники тільки й роблять, що захоплюють владу в містах уже занятих четниками; що партизанська радіостація „Слободна Югославія" находиться у Тіфлісі, під Кавказом, та що вона звідти розсилає звідомлення про боротьбу на Балкані, які наповняють пресу, підчас коли звідомлення Міхайловіча не дістають місця в ґазетах, бо вони державні в стриманім тоні.

Відомий журналіст Пертинакс каже, що британський уряд має на Балкані своїх обсерваторів, які певно знають факти, але уряд цеї відомости не обявив.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗБІЛЬШАЄ СВІЙ КЛИН КОЛО КРЕМЕНЧУКА.

ЛОНДОН.—Російські війська загнали в німецькі лінії на полудневий захід від Кременчука сильний клин, котрий вони постійно поширяють, а котрим вони сподіваються відтяти німецькі війська в полудневій Україні й на Криму. Вершок клина находиться вже всего 30 миль від стратеґічно й промислово важного міста Кривого Рога. Ворог висилає поспішно на цей сектор підкріплення.

У Мелітополі вуличні бої ведуться далі з великим завзяттям; війська червоної армії забирають приступами вулицю за вулицею. В місті за один день день убито 1,200 німців.

Німецькі комунікати описують надзвичайне завзяття російських військ; кажуть, що офензива російських військ ще ніколи не досягнула такої люти. Німці хваляться, що вони відбивають кожний удар.

Літаки червоної армії бомбардували в вівторок ніччю Фастів, важний залізничий узол, 30 миль на південний захід від Києва; Знаменку, 55 миль на північний захід від Пятихатки; та Нікополь, 55 миль на південний захід від Дніпропетровська.

ЯПОНЦІ ПРОБУЮТЬ ВІДБИТИ ТЕРЕН НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Японські сили на Новій Ґвінеї пробували відбити назад від Аліянтів ініціятиву. Вони зробили деякі поступи в своїх зусиллях захопити назад Финшгафен, одначе їх поступ дуже повільний і коштує їх великі втрати.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

За справедливі податки

Нікому нині не є тайною, що уряд шукає тепер нових жерел приходів на покриття ще далі збільшаючихся воєнних видатків. Не є теж ніякою тайною, що уряд добивається збільшення податків. Зогляду на те, що податки вже нині дійшли в Америці до небувалої висоти, справою зацікавилися широкі круги громадянства. Видно це й по живій участи різних громадянських установ на переслуханнях податкових комітетів у конгресі, видно це з газетних і радійових коментарів, як також з голосів різних організацій, як торговельних палат і робітничих юній.

Між проєктами нових жерел податку щораз частіше фігурують проєкти податку від продажу („сейлс текс"). Є це податок, який платить покупець товару урядови, але на руки купця, при закупні товару. Такий податок для федерального уряду вже тепер подекуди існує, себто при певних закупах уже тепер платиться податок урядови. Тепер являються люди, які хочуть цей податок поширити так, щоби покупець просто платив урядови податок при кожнім закупі. Нема сумніву, що уряд зібрав би в цей спосіб велику суму податку. З цього боку він промовляє до уяви деяких адміністраторів. Одначе, не дивлячися на легкість збирання цього податку й на певність зібрання великої суми, все таки якраз цей рід оподаткування має проти себе найповажніші арґументи.

Як звісно, податку ніхто не любить платити. Багато людей дивиться на податок як на певного роду грабіж. Для деяких людей він справді діймаюча втрата, бо відбирає їм болючо потрібні гроші. Тому розумна податкова система придумує податок так, щоби тягар спадав на тих людей, яким ті тягарі найбільше по силі, та щоби тягар був найменший для тих, які найменше здібні цей тягар поносити. Під податковою здібністю розуміється тут очевидно маєткову силу людини. Тому ідеалом податкової системи є звільнити від податку тих, які маєтку не мають, а складати податковий тягар на маєтних, і то збільшати його в міру їх маєтку.

Податок від продажу якраз ламає цю кардинальну вимогу розумної податкової системи. Він накладає податок на всіх, на маєтних і немаєтних. Він не розкладає податкового тягару відповідно до маєткової здібности податковців, а заводить нібито рівність там, де рівности нема. Він не збільшує тягар в міру зросту маєтку, і через те відбирає незаможним розмірно багато більше, ніж маєтним, бо незаможним відбирає нераз гроші, потрібні доконечно на прожиток.

Ці наслідки того роду податкування не всім ясні, бо це податок закритий. Його платиться непомітно, додаючи тут одного цента, там два, там кільканацять. Через те треба спеціяльно виховної й освітної кампанії, аби громадянство зрозуміло природу цього податку, та виступило проти нього як не справедливого роскладу суспільних тягарів.

Уряд як купецький чинник

Федеральний уряд перемінився в часі війни у велитенського купця. Він без упину робив закупи найрізнородніших матеріялів, не зважаючи на ціну, але на потребу. Нераз закупив забагато, аби мати все готове. Війна в повному розгарі, уряд дальше виробляє амуніцію, зброю, перевозові засоби. Але чує, що має вже забагато матеріялу, забагато деяких артикулів. Отже уряд переміняється тепер у продавця. Починає продавати те, що накопичив.

Нелегко перейти з воєнного стану на мирний, але треба про перехід думати. Наш уряд вже тепер є в стадії переходовій. Надвишку матеріялів уже продає і то на міліони, хоч ще дальше закуповує. Чисто купецьке заняття. А коли прийде кінець війні, то цей купець переміниться майже цілком у продавця.

Продовольчий відділ департаменту скарбу позбувається дорогою продажу таких предметів: автомобілів та троків; будівельних матеріялів та будівельного виряду; машинерії для деревляних виробів, металевого знаряддя, монтерських („пломберських") припасів та печей до огрівання. Недавно такі продажі приносили міліон долярів у місяць, тепер уже приносять подвійно. Кількість прибутків із продажів буде рости, поки з кінцем війни осягне піднебних висот.

Перехід у замішанню.

Покищо нема ще одної аґенції для продажу урядом призбираних матеріялів. Нема навіть зосередженої контролі над інвентарем, нема одноцільного напрямку у продажу. Затє є повно замішання. Коли уряд виелімінує це замішання, то наперед запобіжить повторенню лиха, яке скоїлося після першої війни. Попередна війна покінчилася несподівано, коли уряд щойно був у повнім розгоні в розбудові воєнного промислу. Отже замішання було оправдане. Тоді було тільки припасів, що ними можна було завалити великі краєві підприємства, колиб уряд був тоді нараз випустив скарбові приписи на продаж. Тоді рішено зберегти на дальший продаж те, що не псувалося. Кожен памятає ще, як по цілому краю потворилися „Армі-Нейві" крамниці, що літами продавали убрання, різні предмети домашнього вжитку, тощо. Ще й сьогодні існують ці крамниці мабуть у надії, що теперішня війна дасть знову відповідну нагоду до випродажу скарбових дібр.

Одначе тепер виглядає ця справа інакше. Вже в серпню 1942 р. президент Рузвелт передав урядово продажу державних припасів під контролю Буджетового Бюра, а бюро передало цю справу Продовольчому Відділови департаменту скарбу.

Децентралізація продажу.

Для контролі цього торговельного обороту така централізація добре придумана. Одначе продаж не відбувається у Вашингтоні, а по різних округах, які порозміщувані по цілому краю. До цього булоб легко приноровитися, якби не одна закавика. Именно є 11 окружних бюр, що належать до скарбового департаменту, 13 бюр, що належать до Ради Воєнної Продукції, а крім цього ще 9 полевих бюр армії має щось у цій справі сказати.

З такого розмежування мусить вийти замішання, бо нема центрального інформаційного бюра про продажу скарбових предметів. Вийде, напр. такий клопіт, що про машинерію буде інформувати одно бюро, про матеріяли друге, про харчі третє і т. д. А поодинокі бюра ще між собою будуть розшарпувати скарбові добра на продаж, хочби лише тому, що вони схочуть виказатися якоюсь діяльністю, щоб оправдати своє існування й виказати діяльність несогірше платного персоналу.

Та такі труднощі це не новість для уряду. Ми були свідками, як упродовж теперішньої війни творено різні федеральні аґенції з великим закроєм ділання і як ці аґенції касовано, щоби на їх місце покликати до життя супер-аґенції. Таке може статися і в часі випродажу воєнних продуктів, бо досвід може багато навчити. На всякий випадок вже є добре, що уряд має окрему аґенцію, яка спеціялізується в розпродажу нагромаджених матеріялів і то в часі, коли ще так багато матеріялів докуповується, щоб продовжувати війну.

Надлюдина в промислі

Теперішня війна так складна, що якби не було надзвичайних винаходів для виробу воєнних машин, вона мусілаб заснітитися. До цього не допускає електронік, який не лише відограє важну ролю на боєвім фронті, але теж сповняє службу „надлюдини" в промисловій продукції.

Електронічні лямпки („тубки") міряють звук, відкривають зміну красок, рахують предмети і відкривають недостачі в матеріялі, заки цей матеріял рушить з одного місця до дальшої стадії продукції. Всі оці ділання відбуваються при помочи гамульців, переносів та перемін чи то в пробетці, з якої випомповували повітря („вакуум"), чи то в тубках, наповнених газом. Так наприклад в сталевім промислі прилади, що відкривають дірочки тонкі як шпилька, автоматично відкривають дірки, менші ніж одна шістьдесятьчетверта частина цаля в бляшаній плиті, яка перебігає в кімнаті, де її крають, із скорістю 1,000 стіп на мінуту. Це така скорість, що її людське око не спостереже. Електронічні дошки зарекордують предмети, що пересуваються перед нами в кількости 50,000 штук на мінуту. Інші електронічні винаходи вишукають незамітні джерела дрожання, як в малих моторах, так і в пропелерах літаків. Інші електроники сортують 10 ц. цигари від 5-центових. Цей винахід розрізняє величину й вигляд цигар, а не смак.

Ужиток електроників росте.

Сотки електронічних інструментів помагають промисловцям виконувати роботи з більшою видатністю та докладністю, які люди могли ще недавно мріти. Їх ужиток росте з таким поспіхом, що вже біжучого року більше ніж 25 міліонів кільоватних годин, отже біля 10% всієї електричної енергії, випродукованої в Злучених Державах яким небудь способом, перейде через електронічні тубки.

Навіть ті, що працюють щодня електрониками, не всилі пояснити цю роботу так, щоб це пояснення можна зрозуміти. Про електрони знаємо, що це найдрібніші частинки матерії — це невидимі частинки чистої електрики. Електроніка це спосіб контролі перебігу цих електронів (у формі електричного струму) через ужиття тубки. Електронічна тубка служить у такий самий спосіб як затичка, що контролює переплив води через руру. Електронічна тубка не витворює електричного струму, подібно як рура не творить струї води. Дроти проводять електричний струм до тубки, а коли електрика перейшла через тубку, інші дроти відпроваджують її і переводять через решту електричних проводів.

Деякі з
можуть
перстку, і
міри, що в
ся чоловік
шувати або
електричн
стримати
стити нанов
чутливі,
найменшу
в мускулах
Інші такі сил
перепустит
для таких
при спалю
житок еле
при вироб
(„тубок").

Електронічн

Втрата пів
боєвого літак
дошки може м
док, що летун
гу або згине.
ся про півміну
при вилеті, маш
сять мати точн
з високою темп
це треба дуже м
з запалюванням
ки їх ще встав
Прилад для пр
гав тільки еле
му, що подеку
соту вольт у си
лювання. А це
та часу для піл
ті. Тепер, ужива
нічного прил
вольтметром, ц
нується точнісе
ртаху, щоб об
кість вольт пр

Електроніки
тролю темпера
міні литого за
мерську сталь, а
відмінний проце
реводиться при
метра. Процес
щуванню заліза
го перемінова
сталь. Подібно
ється при виро
кого цементу. У
дукції велике заст
ють електроніки
ню, при роблен
для воєнних цілей
них металів, як
магнезіюм і всю
дить потреба д
числень найкр
деяких треба
кількість перес
ки через метал
доходить до 1
кунду. Чи мо
спостерегти та

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

57)

В таких словах велися звичайно розмови між ріпниками і такі підносилися жалоби з усіх боків. Слова такі мусіли трапляти до переконання кожному, хто мав і на своїх плечах двигати чималий тягар власної нужди. Особиста кривда, особиста нужда і грижа кожного робітника переказувалася другим, ставала часткою загальної кривди і нужди, доливалася, мов краплина до бочки, до суми загальних жалоб. І все те, з одного боку, давило й путало людей, непривичних до важкої праці мислення, але з другого боку, дразнило й лютило їх, розрушувало нерухливих та рівнодушних, розбуджувало ожидання і надії, а чим вище настроєні були ожидання і надії, тим більше уваги звертали люди на своє положення, на кожну, хоч і як маловажну, подію, тим більше ставали вразливі на кожну нову несправедливість і кривду. Сварки між робітниками і надзірцями ставали тепер чимраз частіші. Надзірці ті привикли були віддавна вважати робітника за худобину, за річ, котру можна ятрити, де хочеться, копнути ногою, викинути, коли не сподобається, супроти котрої навіть смішно говорити про якесь людське поведення. А й робітники самі, звичайно вибірки з найбідніших, відмаленьку прибитих та в нужді заниділих людей із околичних сіл, зносили терпеливо ту наругу, до якої призвичаювало їх тяжкими товчками від дитинства їх убоге життя.

Правда, часом лучалися і між ними дивним способом уцілівші, міцні, неполамані натури, як от брати Басараби, але їх було мало, і бориславські багачі дуже їх не любили за їх непокірливість і гострий язик. Але тепер нараз нараз почало все змінюватися. Найсмирніші робітники, хлопці й дівчата„ котрих досі можна було, не стіняючися ні трохи, кривдити й ганьбити, і ті, замісць давніх жалібних мін, просьб і сліз, ставилися тепер гостро та грізно. А що найдивніше, то те, що в кошарах, де попереду кожний терпів, робив і журився сам про себе, якимсь чудом вродилася дружність і співчуття всіх за одним, за всіми.

Ненастанна, жива обміна думок, почуття власної недолі, зміцнене й піднесене почуттям недолі інших, виробило ту дружність. Скоро тільки багач причепився несправедливо до робітника, почав ні з цього, ні з того лаяти та ганьбити, вся кошара обрушувалася на нього, притишувала його то лайкою, то насміхами, то погрозами. При тижневих виплатах почалися тепер чимраз бурливіші та грізніші крики. За одним покривдженим вступалося десять товаришів, а коли не раз прилучувалося ще інших десять з інших кошар, і всі вони юрбою ввалювалися до канцелярії, обступали касієра, кричали, допоминалися повної виплати, грозили і звичайно ставили на своїм. Пани зразу кидалися, кричали, грозили й собі, але, видячи, що ріпники не уступають і не пуджаються, але противно чимраз більше розятрюються, уступали. Вони на разі ще не признавалися самі собі, що положення стало вже не те і може статися грізне, — вони ще, а особливо нові власники, походжали собі гордо по Бориславі, спишна позирали на робітників і радісно затирали руки, чуючи, що голод по селах змагається, видячи, що людей з кожним днем більше прибуває до Борислава. Ще вони й не подумували ні про що, як тільки про свої спекуляції, ще й не снилося їм, що робітники можуть якимнебудь способом перебуркати їм їх пляни і допімнутися серед тої погоні за золотом також і свого кусника. Ще вони спали спокійно і не чули чимраз голоснішого гомону внизу, не чули понурої духоти в повітрю, котра звичайно залягає перед бурею.

І скоїлася та важна переміна серед бориславських робітників несподівано швидко. Аж самі наші знайомі побратими, котрі дали перший товчок до тої переміни, аж самі вони задивувалися, видячи, яким голосним відголосом лунають по Бориславі їх слова. Навіть самі недовірливі споміж них, котрі нерадо глядали на переміну в цілях і роботі побратимства, навіть брати Басараби, видячи, як пильно хапають ріпники їх слова і як живо розвивають їх далі по свому, почали щиріше приставати до нового руху. Вони виділи, що Бенедьо і Стасюра правду говорили, кажучи, що треба вийти з дотеперішнього тіснокружкового побратимства й понести своє слово і свою думку між широку громаду, а тепер переконалися, що серед тої громади ґрунт добре приготований під засів такого слова і що те слово через розширення в громаді не то, що не втратить нічого, але,
великої сили
Зрештою,
а за ними
тіші побрат
оконечно на
недьо, а дум
не вдалася
в її удачу
ло вірили),
де поверну
силу збентеж
громади на
діло, для кот
шім початку
побратимство.
не банувал
Бенедя за те,
ми відвів побр
його первісного
попровадив його
іншій стежці, а
ни були вдячні
мо своєї відомо
нявся єднати для
шу силу і приняв
віднiцтво туди, ку
сі не осмілювали

(Даль

...країни

...емії Наук УРСР,

...та зведення її
...9-тім столітті,
... вже „росте і
...ший звязок
...льтур — ук-
...ої". Вірю,
...міцніння
...в Украї-
...ятиліттях.
...до укра-
...авторів
...огла навіть
...праця у-
...ського та-
...окрема жи-
...ьких коле-

...Україна.

...е теж по-
...и, що дока-
...Наполеоном
...ду, пригне-
...ішою пан-
...им режімом.
...еон, де при-
...щину. Але
...нської істо-
...олеоном
...а війна", бо
...з завоювати
...поневолити
...ь в ній". Річ
...ький нарід,
...к колишної
...тий в най-
...и національ-
...кож чогось
...ися наполео-
...ення та бра-
...ь в тій війні"
...аб піднима-
...ародного о-
...проти оку-
...іете хахли де
...ти! До нас в
...о!

...звольний рух ... незалежність ...е зрада укра- ...народу.

...і під обухом ца-
...валося україн-
...відродження
...визвольний
... В тім часі
...російські ре-
...з яких вий-
...кий больше-
...орії України
...ори ніби то
...українським
...дженням, але
...воно пере-
...у визвольну
...Росії, воно
...„зрадою ук-
...у". Колись
...ід Івана III.
...з ґеніяльним
...до Катерини
...и царі мали
...український
...одиницю
...мів линути
...ід. Тепер,
...гись чер-
...обовязково
...команду
...ів-соціялі-
...уміти виз-
...це вони
... віруван-
...в
...кий, наці-
...ий нарід
...ги та до-
...паном на
...ально всі
...ики ук-
...ого на-
...ми, не-
...тільки
...й пере-
...і Ста-
...ками
...всі
...е-



...можемче
...апало

ковщили політичні соціялістичні партії не гірше, як царат школу, церкву, уряди.

Ворогами українського народу був тому „Союз Визволення України" з перших літ світової війни 1914-1918 та митрополит Шептицький, які хотіли незалежної України. Большевицька історія України бере слово „незалежна" в лапки як щось дивовижне. На ділі — каже ця історія — „вони торгували інтересами українського народу". Тому селяни Галичини ждали на російську царську армію, бо „сподівалися визволення з австро-польського гніту". Чи чуєте західні українці, передовсім ви, що тямите окупацію Галичини царсько-московськими полчищами?

Українські Січові Стрільці та Українська Галицька Армія це теж вороги українського народу, що передали Західну Україну польським панам, пише ця історія. Ворогами українського народу всі ті, що клали свої буйні голови по всій широкій Україн і за право українського народу бути паном на власній землі. Чи може бути більше нікчемна бриґада істориків на світі, як „бриґада" істориків України Академії Наук УРСР під президентурою Богомольця",

Чи варто читати большевицьку історію України?

Закінчуючи оці мої замітки до большевицької історії українського народу, я підкреслю, що вона вірно відзеркалює це, чим є большевицьке панування над Україною та дає образ того, що жде український нарід, колиб йому дійсно довелося остати у цім червонім московськім ярмі кілька або кільканацять десяток літ. Український нарід навіть як нарід жде загибіль та духове карловатіння, таке, до якого докотилися українські члени автори цеї історії України та ця академія наук, що такі вчені книги для українського народу, для української школи та приватного навчання видає. Заповідають, що такої гидоти з академії наук УРСР має вийти ще чотири томи.

Щоби читати одначе цей твір, треба мати не тільки знання большевизму, його облудної фразеольоґії, але також знання безсторонної історії українського народу та критичний змисл оцінювати все, що там написане. Як звичайно у большевиків поза виголошеною чи надрукованою фразою, про добро українського народу, укрита там ясно та виразно начеркнена лінія — панування російського народу над Україною, над її багатствами за всяку ціну, хочеш чи не хочеш.

Читаймо тільки уступ про перше скликання Всеукраїнського Зїзду Рад 4. грудня 1917 до Києва. Відомо клич: „Вся влада радам" кинули большевики. Такий зїзд був отже їх бажанням. Відкривається перший зїзд рад України та показується, що на 2,000 представників селян та робітників за большевиками є тільки 150 й то здебільша неукраїнці, решта проти них.

Ці 150 квіслінґів покидають Київ та як зрадники України переносяться до Харкова, де спираючися на запрошену поміч петербурських робітників чужинців машерують на Київ повалити демократичний український уряд. В червоній історії України очевидно зрадниками та ворогом українського народу український уряд, а ті 150 пятиколюмністи, говорячи нинішним терміном, що йдуть на Київ з чужими штиками москалів з півночі це приятелі українського народу".

Читати такий твір можна, але хто не має історичного знання до критичної оцінки, той легко може збаламутитися як баламутили комуністи некритичне вояцтво Української Народної Республики, що переходило нерідко на їх сторону під впливом аґітки та помагало затягати петлю на шию українського народу та таки на власну хлопську шию.

Уважно читана большевицька історія України поучує нас про одну близьку нам нині актуальну справу, а саме чому то большевикам потрібна Західна Україна. Вона потрібна на це, щоб взяти в свої руки теж західних українців та піддати такій самій духовій деправації, якій від 10 літ підданий український народ на Великій Україні. Треба й західних українських людей привчити кланятися „царю й кнуту", як писав Шевченко. Треба їх навчити плювати на всіх, що свою кров чисту, нечорну віддавали за рідний край. Треба вчити українських людей лютих ворогів українського народу та українських пятиколюмників вважати за спасителів українського народу.

Як довго хоч частина українського народу буде поза тою тюрмою народів, так довго неспокійний буде Кремль та „братній російський нарід" за посідання пребагатої України. Цей спокій, як добич, хоче винести червона Росія з теперішної світової війни. Західні українці звикли дотепер інакше дивитися та розуміти історію України, тому ця наука булаб звязана з сотнями тисяч а то й міліонами українських каторжників та розстрілених, десятками тисяч еміґрантів, з рідної землі. Ось в чім лежить істота „визволення" Західної України та Західної Білоруси.

Запримічені друкарські похибки в статтях: „Большевицька Історія України":

В І-шій частині згаданий там молодий український історик зветься Лев **Окиншевич,** а не Окиншович.

В II-гій частині дата Семої Партійної Конференції Большевиків помилкова, має бути 24. квітня 1917.

В III-тій частині, в другій колюмні 26-тий та 27-мий рядок має бути так: „Це є що **до Росії** на сто відсотків неправда". В четвертій колюмні, 17-тий рядок згори має бути: „автори вимицають ту подію зручно **перескакуючи** цю подію".



АЛІЯНТСЬКИЙ КОМАНДАНТ.—Лорд Луис Мавнтбетен, ново встановлений найвищий аліянтський командант в південно-східній Азії. Коло нього його дружина. Світлина була занята в Лондоні, до виїзду Мавнтбетена но Індії.

ПЕРШЕ ЗАСІДАННЯ ВІДНОВЛЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

В суботу 9. жовтня відбулося в Джерзі Сити, Н. Дж., перше засідання Екзекутиви Українського Конґресового Комітету, на якому явилися такі члени: С. Шумейко, предс.; М. Ваґнер і Б. Катамай, секретарі; Д. Галичин, касієр; д-р В. Ґалан, член. Оправдали свою відсутність: І. Панчук із Дітройту і В. Шабатура з Питсбурґа.

З рішень, які винесено на цьому засіданню, замітніші такі:

1. Координація всіх творчих американських сил вимагає, щоб американські українці взяли якнайдіяльнішу участь у кампанії за Военний Фонд. Для успішної акції в цій справі вибрано Івана Панчука з Дітройт як предсідника окремої комісії для цієї кампанії.

2. Щоб іще більше посилити серед українців закупно державних бондів, вибрано д-ра В. Ґалана з Філядельфії предсідником комісії, яка дбатиме про закупна бондів українцями у четвертій Военній Позичці, коли вона буде проголошена.

3. Призначено тиждень 8—13 листопаду як „Українсько-Американський Тиждень для дарунку Крови". В тому тижні американські українці мають зосередити свої змагання для дарунку крови в різних місцевих американських урядових установах, з тим, щоб звіти із такого дарунку зголосити до Українського Конґресового Комітету.

4. Рішено вислати меморіял до секретаря стейту Дост. Кордела Гола перед його відїздом на потрійну конференцію в Москві. У меморіялі поручені справи України з таким змістом: а) Обовязок американців українського роду подавати своїм урядовцям інформації про Україну, звідки походять їх батьки. б) Невдоволення українців з їхнього нестерпного положення викликувало все забурення у Східній Европі, а це знову було причиною загрози миру в цій частині світу. в) Репресії проти українців в обох займанщинах до війни. г) Змагання українців до волі і своєї державности від початку їхньої історії. ґ) Опір українців проти націстівської інвазії. д) Чого повинні надіятися українці від переможних Аліянтів безпосередно після теперішньої війни на підставі Атлянтійського Чартеру. Усі ті точки є підтверджені відповідними документами.

5. Для скріплення военної праці, для відсвяткування 25. річниці злуки українських земель, для продовження цілі першого Українського Конгресу скликати другий Конґрес американців українського походження з делеґатів поодиноких українських громад у Злучених Державах. Конґрес відбудеться в місті Філядельфії в днях 22. і 23. січня 1944 року.

Подробиці про спосіб вибору делеґатів та про спосіб сфінансування конґресу будуть оголошені в свойому часі.



МАРУСЯ Л. СКОРОБОГАЧ
в ролі Настусі
із песи „Хмара", яка відбудеться в неділю, 31. жовтня 1943, при 6-тій, вул. в Ню Йорку.

Хто й про що думає.

Торговець старим заліззям недалеко залізничого перехрестя в Денвер, Колорадо, поставив таблицю з таким написом: „Мотористи: Ану вперед! Пробуйте свого щастя! Ми купимо ваше авто!"

Зміна оголошень з нагоди війни.

В ресторані вивішено оповістку: „Потреба чистої, чесної дівчини для обслуги гостей при столах". Оповістка висіла кілька днів. Потім вивішено іншу, яка звучала: „Потреба дівчини для обслуги гостей при столах".

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У 199 числі „Свободи" з 13. жовтня в списі жертводавців зайшла помилка в імені добродійки, що переслала жертву від комітету в Вонсакет, Р. Ай. Має бути: Розалія Вецал.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ГАРТФОРД, КОН.

„Український День Перемоги".

Вчасі кампанії за третю Воєнну Позичку, українці в Гартфорд, Кон., урядили дня 18-го вересня на середмістю в Вікторі Гавз „Український День Перемоги".

До уряджєння цього дня, вибрано молодих дівчат. Предсідницею обходу була панна М. Данилюк, панна М. Грегоза заступницею, а панна Н. Курдина секретаркою. Вони дали клич, щоб українці в той день закупили бондів за 10 тисяч долярів.

В самий день 18. вересня, українці масово закупляли бонди. На велику несподіванку, закупили бондів на $36,000, а на $2,000 декаровано. Підчас продажу бондів приґравали українські рекорди, визичені в склепі Лукасевича. Між тим панна Люба Ковальська з Ню Йорку відспівала кілька пісень, защо публика нагороджувала її гучними оплесками. Гурток дівчат під проводом Марії Данилюк відтанцював ряд народних танців.

Американцям дуже вподобалися співи, танці й строї дівчат. Тому на просьбу майора міста О'Конора дівчата танцювали на підприємстві Американського Леґіону, в неділю, 26. вересня.

Улаштованням цього „Дня" найбільше причинилась родина Данилюк.

„Hartford Times" з 20. вересня писав:

Chairman Mary Danyluk of the Ukrainian Day program at Victory House Saturday announced that the day's receipts for war bonds sales totaled $36,000, more than three and one-half times the $10,000 set as the goal. Saturday's program included Ukrainian folk dances and songs by Luba Kowalska of New York City. Chairman Danyluk was assisted by Mary Grogoza, co-chairman, and Anastasia Kurdyna, secretary."

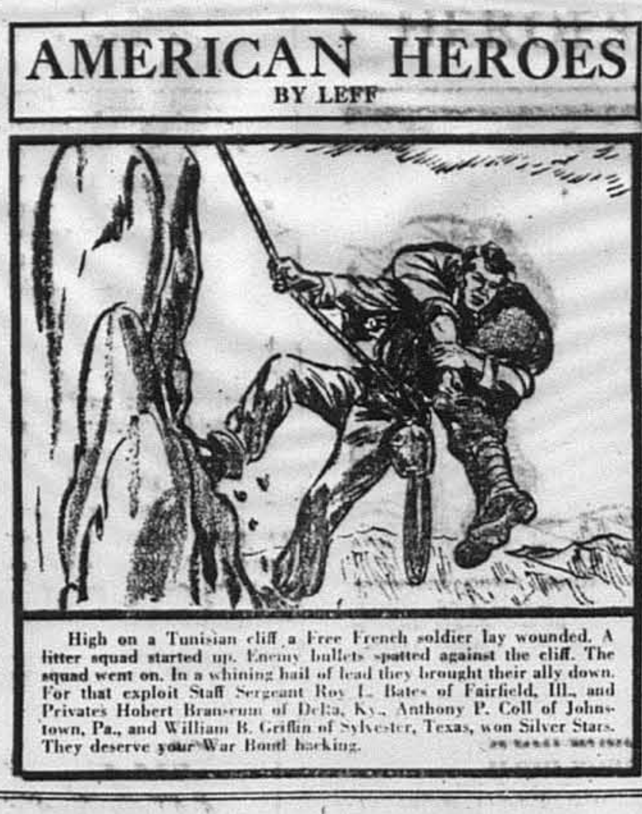
Гартфордець.

РУМУНИ АРЕШТУВАЛИ СОРОК ЖУРНАЛІСТІВ.

АНКАРА, (ОНА). — Турецькі ґазети принесли вістку, що румунський уряд казав арештувати сорок радикальних журналістів за поширювання неправдивих вістей. Їм закидають, що радикальні ґазетярі представляють воєнну ситуацію в такім світлі, що нібито Румунія програє війну, і, що румунський нарід буде терпіти страшну кару за те, що воює з Совєтським Союзом. Прокуратура доводить, що ті румунські журналісти, які несимпатизують з урядовою політикою, завше уводили румунський нарід в блуд і повинні бути строго покарані. Пояснюючи воєнну ситуацію, ґазетярі не все годилися з мілітарними знавцями і робили свої власні висновки. Через те, каже прокуратура, виходило, що журналісти не вірили ґенералам і підривали в народі довіря до державної влади.

Обговорюючи міжнародну політику, арештовані журналісти вказували, що Румунія не має в демократичнім світі симпатій і, як скінчиться війна, то румунська держава не буде грати ніякої ролі в світовій політиці. Такі речі говорити прилюдно не можна, каже румунська прокуратура. Не можна писати про те, що підриває в народі довіря до уряду, бо це належить до бунту і, хто так робить, то повинен бути покараний.

Турецькі ґазети завважують, що румунська преса є контрольована німцями і вони стараються закрити перед румунським народом правду про свої поразки на фронті.



High on a Tunisian cliff a Free French soldier lay wounded. A litter squad started up. Enemy bullets spatted against the cliff. The squad went on. In a whining hail of lead they brought their ally down. For that exploit Staff Sergeant Roy L. Bates of Fairfield, Ill., and Privates Hobert Branscum of Delta, Ky., Anthony P. Coll of Johnstown, Pa., and William B. Griffin of Sylvester, Texas, won Silver Stars. They deserve your War Bond backing.

КЛОПІТ З ҐЕНЕРАЛОМ МІХАЙЛОВІЧЕМ

КАЇРО, Єгипет. (ОНА) — Югославський уряд в Каїро має клопіт з своїм ґенералом Міхайловічем. Від того часу, як партизани розвинули широку боротьбу і вигнали німців з багатьох міст і сіл Югославії, Міхайловіч найшовся в дуже неприємнім положенні. Перед ним було два питання: або перестати ховатися в горах і брати чинну участь у боротьбі проти наїзників або взагалі себе ліквідувати. Провідники партизан підходили до Міхайловіча з пропозицією, щоби він приставав до них, але він відмовився. Міхайловіч казав, що чекає аж аліянтська армія увійде до Югославії і тоді доперва він покаже свою силу.

Партизани не чекали на чужу поміч. Вони нападали на окупантів і нищили їх до тої міри, що німці мусіли перекинути до Югославії кілька дивізій свого війська. Але це також нічого не помогло. Партизани дальше били німців, а Міхайловіч сидів і чекав на аліянтські війська. Тимчасом його люди нападали на партизанські загони і в деяких околицях заподіювали їм велику шкоду. Тепер партизани здобули собі признання не тільки в свого народу, але і закордоном. Англійці мають при партизанській армії своїх представників і помагають їм бити німців. А Міхайловіч? Він тепер найшовся ні в цих, ні в тих. Король Петро скаржиться, що ґенерал Міхайловіч чинить багато клопоту. Він приказав йому перестати боротьбу з партизанами і бити німців.

ТАЙНА ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ЗАПЕРЕЧУЄ НЕПОРОЗУМІННЯ

ЛОНДОН (ОНА). — Наспівша до Лондону підземна польська преса заперечує, що між тайними повстанчими польськими організаціями існують тертя і, що нібито вони стоять на воєнній стопі. Нелеґальна польська преса твердить, що ніяких непорозумінь в Польщі нема і, що всі організації працюють, щоби якнайскорше знищити ворога й завести в Польщі демократичну форму правління.

Тайні польські організації домагаються від польського уряду в Лондоні, щоби він не робив в своєму складі ніяких змін, бо він має бути таким, якого хочуть й одобряють всі підземні польські організації. Польське підземелля має складатися з людей соціялістичного й демократичного переконання і вони гадають, що склад теперішнього уряду в Лондоні є такий, якого хоче польський нарід.

Розуміється, що підземна преса, яка мала таке писати, находиться в руках польського уряду. Він каже, що має контакти з провідниками нелеґальних організацій і керує підпольним рухом у Польщі. Поправді сказавши, то всі уряди на вигнанні впевняють, що вони мають контакти з підземними організаціями і, що нарід аж пищить, аби вони верталися додому.

ГРЕЦЬКІ ПАРТИЗАНИ НА КРЕТІ.

КАЇРО, (ОНА). — Грецькі поступові кола в Єгипті повідомляють, що на острові Креті поширюється партизанський рух. Вони мають вістку, що там вже є поважне число партизан і, що вони недавно вбили 150 німецьких салдатів. Кажуть, що німці робили всі можливі заходи, щоби недопустити на Крету партизан, але організатори якось перекралися й зорганізували там поважну силу. Партизани переслідують німецьку залогу і висаджують у воздух склади амуниції.

Представники грецьких партизан в Єгипті говорять, що недавно їх земляки звели з німецьким військом великий бій, в якім знищили поважну кількість німецької пальної зброї і воєнного матеріялу. Німецька сила була більша і партизани відступили, але потому ще раз напали на німців. Програвши бій, німці мстилися на безборонним населенні і в районі Портарія спалили двоє сіл.

РУМУНИ ПОКИДАЮТЬ „ТРАНСДНІСТРІЮ".

АНКАРА, (ОНА). — З Букарешту прийшла вістка, що румунське правительство робить заходи, щоби румунські громадяни опускали нову румунську кольонію на Україні — „Трансдністрію". Румунські урядовці на Україні дістали приказ, щоби все було готове опустити „Трансдністрію" в протягу кількох днів. Румунські кольонисти, купці й индустріялісти не сміють оставити там нічого, що може придатися наступаючим на захід совєтським військам.

З Букарешту доносять, що румунські державні урядовці на Україні вже висилають додому свою рідню. З Одеси вже приїхало кілька сот румунських жінок і родичів румунських урядовців. Вони оповідають, що українське населення на Україні уважало їх завжди зайдами, іґнорувало їх і не хотіло з ними говорити. Якби не румунське військо і жандармерія, то з цивілів ніхто не міг би на Україні жити. Цивілі мусіли носити з собою пальну зброю і завжди треба було оглядати, чи не нападають партизани. Правда, їх в „Трансдністрії" не було так багато, як в інших місцях, але все одно нападали на жандармські постерунки і вбивали державних румунських урядовців.

Прибувші з України люди оповідають, що там вже було кількадесять тисяч румунських кольоністів, і, що правительство мало роздати українські землі воєнним румунським ветеранам. В румунських кольоніях істнували рідні школи, були румунські товариства, банки, торговля. В Одесі уряд зрумунізував вищі школи і завів румунську мову. Втікачі кажуть, що Одеса за два роки часу була прибрала румунський характер, але тепер виглядає, що все може пропасти.

Наняла мешкання відразу.

Жінка винаймає мешкання. Говорить до агента: „Але щож я дістану за свої гроші коли винайму мешкання?"

Агент: „Ви дістанете дім, за котрий ми платимо ваш податок, ваше убезпечення, ваш рахунок за воду; ми купуємо для вас уголь, самі палимо для вас печ і огріваємо для вас воду; даємо вам заслони до вікон, ґазову печ, електричну холодільню; малюємо ваші стіни і їх направляємо; стинаємо траву довкруги вашого мешкання, заміѓаємо ваш хідник, чистимо ваші сходи, платимо за електричне світло у вашому гаражі, вивозимо ваше сміття, ведемо за вас суперечки із сусідами... і ви ще питаєтеся, що ви дістаєте за ваші гроші?"

Жінка: „Перепрошую вас, на котрій лінії маю підписатися?"

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.



ПЕРЕВІЗ РАНЕНИХ.—Підчас боїв коло Салерно в Італії перевозять американським „джипом" ранених британців і німців на перевязний пункт.

ТАРЗАН, ч. 857. Д'Арнот бранець.



До вязничних бараків вбіг співтоварищ недолі Д'Арнота й шепнув йому до уха.

„Велика новина! І зачув, як радіовий оператор рапортував, що твій приятель Тарзан десь недалеко".

Д'Арнот урадувався, потім стиснув плечима сумно. „Алеж що з того, Дюрейн? Ми з ним не можемо скомунікуватися".

„Алеж ми можемо... Дюрейн з запало... спосіб..."